

CCIPIT florum nymphaeae, violarum, rosarum, borraginis, añ drach. duas. Spodij de canna, drach. vnam, & dimidiam. Corticum citrij, drach. duas. Santali albi & rubei, añ drach. vnam. Croci, scrup. dimidium. Macis, nucis moschatae, maioranae, ligni aloes, cubearum, mastiches, ocimi caryophyllati, añ drach. dimidiam. Succini, styracis calamitae, añ drach. vnā. Galliae moschatae, drach. dimidiam. Ambaris, scrup. vnum. Moschi, scrup. dimidium. Ladani depurati, vncias duas. Cum stillaticio rosarum liquore fingantur pilae iustae magnitudinis.

PILA ODORATA HYEMALIS.

Nostra.

II.

REcipit styracis calamitae, vnciam dimidiam. Ligni aloes, caryophyllorū, cinamomi, cardamomi, añ drach. vnam. Macis, nucis moschatae, zedoariae, nigellae, añ drach. vnam, & dimidiam. Ocimi, maioranae, añ drach. dimidiam. Asae dulcis, drach. duas. Aliptae moschatae, drach. duas, & dimidiam. Melissophylli, drach. duas. Ladani, vnciam dimidiam. Ambræ, scrup. vnum. Cum stillaticio menthae liquore fingantur pilae odoratae.

PILA ODORATA ALIA.

Nostra.

III.

HAbet styracis calamitae, drach. tres. Ladani purissimi, vnc. dimidia. Caryophyllorum, cinamomi, añ drach. duas. Ligni aloes, nucis moschatae, macis, añ scrup. duos. Rosarum rubearum, lauandulae, añ drach. vnam. Galliae moschatae, drach. vnam, & dimidiam. Maioranae, melissophylli, añ drach. vnam. Ambaris, scrup. vnum. Moschi, scrup. dimidium. Teruntur omnia, & cum stillaticio rosarum liquore formantur pilae.

LIQVOR MOSCHATVS

Odoratus.

III.

CAPit stillaticij liquoris rosarum, vnc. tres. Stillaticij liquoris nymphaeae, vnc. vnā. Stillaticij liquoris borraginis, vnc. dimidiam. Cinamomi, caryophyllorum, añ scrup. dimidium. Ambaris, granum vnum. Moschi, granum dimidium. Succij semperuiui, scrupulum dimidium. Santali flauij, grana sex. Miscentur.

DE OLEIS, SECTIO

DECIMA QVINTA.

OLEVM ROSACEVM.

I.

REFRIGERAT & adstringit, adeoq; repellit, phlegmonibus praesidio est, aestuantem ventriculum restinguit, erosiones in testinorum clysteribus inditum: & dentium dolores, si eo colluantur, sanat. Fit hoc modo. Folia rosarum rubearum, nondum penitus explicatarum, forpice ^a incisa, & contusa, ^b quantitate sufficienti in vitreum vas conijciuntur: & affunditur olei omphacij, hoc est, ex oliuis immaturis expressi, quod satis est: & vase obturato, illic macerantur ad solem, aut in loco aliquo calido, diebus ^c quindecim. Dein in ^d duplici vase ^e tribus horis coquuntur. Expressis folijs & abiectis, noua iniijciuntur, & iterum quindecim diebus macerantur & insolantur: postea vt prius, coquuntur, & exprimuntur. Tertio idem fit, & tandem excolatur.

ANNOTATIONES.

Is modus

Is modus hodie vsitatus est, & nihil ferè abest ab eo quem secundo loco Dioscorides, item Paulus, Nicolaus, & Actuarius recensent.

a Incisa & contusa.) Sunt tamen qui forpicibus tantum incidunt, alij duntaxat tundunt.

b Quantitate sufficienti.) Paulus uncias tres rosarum rubearum exunguarum, sextario olei omphacini immittit, Nicolaus eandem vsurpat mensuram. Sunt qui uncias quatuor accipiant violarum, & lib. duas olei.

c Quindecim.) Actuarius & alij, quadraginta dies insolant, Nicolaus triginta. Filius Mesuæ septem dies. Nos mediam rationem sequi maluimus. Cæterum sunt etiam qui non insolant, sed urnam in puteum demittunt, vt ex frigore eius odoris gratia, & virium efficacitas conferuetur. Alij sub terra defodiunt totidem diebus. Nostra ratio componendi veteribus magis accedit.

Vas duplex. *d Duplici vase.*) Vt scilicet alterum alteri incumbat. Verbi gratia: vas vitreum, cui rosæ & oleum iniecta sunt, vasi alteri aquam calentem continenti infideat & incumbat, ne videlicet ignis aut aquæ contactu, & mistione oleum vitietur.

e Tribus horis.) Hodie minus diu coquunt, ideoq; minus etiam efficax oleum efficiunt. Tempus à nobis expressum filius Mesuæ constituit.

OLEVM VIOLACEVM.

II.

Refrigerat calidam intemperiem, ob id phlegmones omnes remittit: ac inde pleuriticos iuuat, asperitatē arteriæ, pulmonis & thoracis lenit. Tabidus, consumptis & hecticis præsentiremedió est inuncto thorace. Iecoris & renum immodicum calorem compefcit. Fit è floribus violarum nigrarum, & oleo rudí, id est, omphacino, vt rosaceum.

* Nenufaris.

OLEVM * NYMPHEATVM.

III.

Idem ferè quod violaceum potest, magis tamen refrigerat, adeò vt somnum etiam conciliet. Capitis dolores ex februm incendio natos mitigat, vrinæ ardori confert. Veneris insomniaracet. Fit è floribus Nymphææ albæ, & omphacino, vt præcedentia.

* Cydoniorum.

OLEVM * MELINVM.

Ioannis Damasceni.

III.

Refrigerat & adstringit: ideo ventriculi, & iecoris imbecillitatibus, ventrisq; fluxionibus lientericæ nimirum, diarrhææ, ac dysentericæ, accommodatum est. Sudorem item plus iusto emanantem cohibet. Fit hoc modo. Caro cydoniorum * præmaturorū^d cum cortice tritorum, abiectis granis, *b* sufficienti quantitate, & succus eorum æquali portione in olei omphacini modo sufficienti, in vase vitreo bene obturato diebus quindecim insolatur. Dein horis quatuor in *c* vase duplici coquitur: posthæc abijciuntur cydonia, & recentia immittuntur, & rursus insolantur, & coquuntur. Dein tertio recentia injciuntur, & vt prædictum est, insolantur & coquuntur. Tandem in vase diligenter obturato, ne expiret, reconditur oleum.

* id est, non perfectè maturorum.

ANNOTATIONES.

Pauci, aut ferè nulli sunt, qui oleum hoc ea diligentia parant: ideoq; nihil mirandum, si quæ illi tribuuntur, non efficiat. Quapropter curent deinceps pharmacopœi, vt ad eum struant modum.

a Cum cortice.) Quòd, Nicolao attestante, in eo sit odor, & adstrictio.

b Sufficienti quantitate.) Paulus & Nicolaus Cydoniorum uncias tres, olei omphacini sextarium Italicum, id est, uncias viginti mensurales esse volunt, id est, lib. vnam & dimidiam, & uncias duas.

Sextarium Italicum.

c Duplici vase.) Ne vires cydoniorum empyreuma vitiet.

OLEVM

OLEVM MYRTINVM.

Nicolai Myrepfici.

V.

Refrigerat & adstringit, ideoq; cœliaciis affectibus vtile. Sanat igneam busta, pustulas erumpentes illitu emendat. Attritus hyeme concitatos, & intertrigines illitum corrigit. Sedis rimas, condylomata, laxatos artus perfanat, & sudores coerces. Fit ex folijs myrti ^a viridibus, & ^b oleo omphacino, & ^c vino odorato adstringente: quæ omnia coquuntur ad lentas prunas ad vini consumptionem, dein per colum traiciuntur, & oleum purum in vas vitreum reponitur.

ANNOTATIONES.

^a *Viridibus.*) Quum apud nos viridia myrti folia haberi nequeant, ideo arida vino veteri odorato sunt aspergenda, & postea tundenda. Quæ autem foliorum esse debeat quantitas, Nicolaus itidem indicat, nempe vnciæ duæ. Actuarius vnciam vnam accipiendam esse docet.

^b *Oleo omphacino.*) Cuius quantitas & mensura, vtriusq; iam nominatis autoribus fit sextarius Italicus, hoc est, vnciæ viginti.

^c *Vino odorato.*) Cuius mensura, Nicolao teste, fit sextarij Italici quarta pars, id est, vnc. quinq;. Alij sic parant. Recipit Foliorum myrti viridium, lib. vnâ. Olei omphacij, lib. tres. Vini odorati adstringentis, lib. duas. Coquuntur vsq; ad vini consumptionem, dein colo traicitur, & reconditur. Prior ratio veterum est, ideoq; præferenda. Cæterum codices filij Mesuræ, quomodo hoc oleum confici debeat, non exprimunt: idq; non sine magna confusione, quando quidem in sequentibus oleis non raro legatur, fiat quemadmodum oleum myrtinum.

Foliorum
myrti quan-
titas.Olei ompha-
cini.Vini odorati.
Alius paran-
di modus.

OLEVM E MYRTI BACCIS.

VI.

Idem quod præcedens potest. Fit è viridibus recentibusue baccis, & oleo omphacino, vt rosaceum.

ANNOTATIO.

^a *E Myrti baccis.*) Omnes ferè pharmacopœi hoc modo hodie parant oleum illud, ac Myrtillorum nominant. Discernendum igitur ipsam à Myrtino erit, vt pote quod non è baccis, quas illi Myrtillos, sed è folijs fiat. Et qui ex vtriusq; parant oleum, Plinij auctoritate ac testimonio quod faciunt confirmare possunt, qm libro 15. capite 7. & ex folijs, & ex baccis Myrti oleum fieri, scriptum reliquit. Porro quum recentes baccas non habeamus, vino odorato adstringente conspergi possunt. Aut in earum inopia, baccas syluestrium & nostratum Myrtorum vsurpare licet.

Oleum	}	Myr-
		tillo-
		rum.
		Myr-
		tmu.

OLEVM PAPAVERINVM.

Ioannis Damasceni.

VII.

Intemperiem calidam sanat, & indenatum dolorem: somnum quòque conciliat. Fit bifariam. Vno modo ex semine vtriusq; papaueris, tam albi quam nigri, vt ^a sesaminum, de quo infra. Alio ^b modo ex floribus, capitibus, & folijs vtriusq; papaueris, vt violaceum.

ANNOTATIONES.

^a *Vt sesaminum.*) Semen enim papaueris ab excrementis purgatum, aqua parum salsa irrigatur, & manibus fricatur, iterumq; irrigatur, donec madefiat. Postea expassum sic tatur, modicè assatur, sacco impositum multum diuq; fricando excorticatur, corticibusq; purgatur: molitur in farinam, oleumq; exprimitur. Discriminis gratia, oleum è semine papaueris vocetur.

^b *Alio modo.*) Qui priore est vsitatior. Oleum è floribus papaueris inscribatur

OLEVM HYOSCYAMINVM.

VIII.

Oleum è flo-
ribus papa-
ueris.

Idem

Idem quod papauerinum potest, & ad aurium dolores efficax est. In pefsis ad emolliendū vtilius. Exprimitur ex hyofcyami semine, albo, recente vel sicco, calida aqua asperso, insolato, trito, eodem quo ex papauere modo.

OLEVM E MANDRAGORA.

Nicolai Myreplici.

IX.

Phreniticis, febricitantibus, & vigilantibus confert. Inflammationem omnem extinguit, somnum conciliat, *carpo & plantis pedum illitū. Habet olei cōmunis, lib. duas. ^a Succī mali punici acidi, succi pomorum ^b vel radiciū mandragoræ, añ vncias quatuor. Succī hyofcyami, vnc. duas. Succī ^c papaueris hortensis nigri, vncias tres. Succī foliorum violæ, succi ^d cicutæ tenerimæ, añ vnciam vnam. ^e Opij boni, styracis calamitæ, añ vnciam dimidiam. Omnia simul cum oleo mixta reponuntur in ^f vase vitreo, & sub æstu caniculari insolantur diebus decem: dein ^g coquuntur ad aqueorum consumptionē, vt solum oleum remaneat. Colatum reconditur in vase.

*Fronti, tēporibus & naribus quoque illitum.

ANNOTATIONES.

^a Succī mali punici.) In Latinis codicibus desideratur. Quum autem Græco in codice sic legatur, omittendum esse non putauimus.

^b Vel radiciū.) Quum ad nos rarè admodum, aut ferè nunquam mandragoræ poma afferantur, præstat vsurpare radiciū succum, cuius etiam folius in manuscripto Nicolai codice fit mentio. Verum quia & hæc ipsa recens rarè habetur, oportet vt eius libra vna contundatur, & in aqua sufficienti coquatur, colatiq; decocti vnciæ quatuor, aut plus etiam, alijs succis adijciantur.

^c Succī papaueris.) Latini codices, & rectè quidem, addunt Capitum. Et adijcitur Hortensis, vt syluestre excludatur.

^d Cicuta tenerrima.) Ita in omnibus Latinis codicibus legitur. In manuscripto autem græco Nicolai codice, canchryos falsò scribitur, pro καυήρις.

Nicolai codex emendatus.

^e Opij.) Hoc quia integrum in oleo dissolui nequit, idè terendum erit, & tritum oleo inspergendum, ac sæpe permiscendum.

^f Vase vitreo.) Bene obturato scilicet, vt sæpe numero hætenus est dictum.

^g Coquuntur.) Scilicet in vase duplici.

OLEVM CHAMAEMELINVM.

X.

Meatus rarefacit, & vapores discutit, atq; acrimonias contemperat. Quia verò modicè adstringit, ideo fluxiones inhihet moderatas. Febres non admodum calidas & diurnas quæq; citra visceris alicuius phlegmonem infestant discutit, lassitudines, vt liquid aliud, cum primis iuuat, & dolores mitigat, tensiones remittit, & laxat, quæq; mediocriter dura sunt emollit. Fit ex floribus chamæmeli, & oleo è maturis oliuis expresso, vt rosaceum.

ANNOTATIO.

Paulus, Actuarius, & Nicolaus Myrepfus florum Chamæmeli sine folijs in ambitu disci candidis, qui antea diem vnum tabuerint, vncias duas accipiunt, & in sextarium olei communis dulcis demergunt, ac vas linteo simplici & tenui tegunt, vt oleum transpiret. Nam iniucundum odorem quendam garo similem oleum hoc assumit, si non transpiret, & soli quadraginta diebus exponunt, colatum dein vase bene obturato reponunt. Hoc parandi modo pharmacopœi etiam nostri vti possunt. Alij accipiunt florum Chamæmeli lib. vnam, quos tribus diebus macerant in olei communis lib. duas, vnc. quatuor. Quarto die igne lento modicè coquunt, & flores extractos abijciunt. Dein iterum iniiciunt florum Chamæmeli vncias tres, & insolant. Sed modus is quo paratur, vt rosaceum vel melinum, est præstantior.

OLEVM ANETHINVM.

XI.

CAle-

CAlescit & discutit: ob id dolores sedat, & horroribus certo circūture-
meantibus spinæ & nervosis partibus illitum accessions initio, medetur.
Venarū spiracula laxat, & capitis dolorem mitigat. Convulsionibus amicum.
Lassitudinem, tumores crudos, ac scirrhus discutit, articulorum dolores suble-
uat, vteri duricies emollit, & somnum conciliat. Fit eodem quo chamæmeli-
num modo, vase tamen optimè obturato.

ANNOTATIO.

Actuarius & Nicolaus comam anethi viridem adhuc existentem, priusquam semen
solidum fiat, & acre, accipiendam esse docent, pondere vnciæ vnius, & in olei dulcis sexta-
rium Italicum coniiciendam, atq; vasis ore exquisitè obturato dies quadraginta insolan-
dam. Vnde perspicuum euadit, non per omnia vt chamæmelinum, in quo vas linteo te-
nui vt transpiret obturatur, esse parandum.

OLEVM LILIACEVM.

XII.

MVliebribus vitijs congruit, calescit, discutit: ob id dolores thoracis
ventriculi, colli, vteri, renum & vesicæ frigidos sedat, lenit, & coquit.
Solvit duricies. grauidis faciem efficit partum, estq; in vniuersum fœminarum
mensibus eliciendis maximè accommodatum. Cicatrices celerrimè illitum ad
colores reducit. Sudoribus euocandis vtile. Fit ex lilij albi floribus, abiectio eo
quod in illis croceum est, pondere vnciarum duarum. Olei dulcissimi, sexta-
rio Italico, hoc est, lib. vna, vncijs octo. Vase vitreo^b diligenter obturato, tri-
bus insolantur diebus. Deinde prioribus eiectis, noua iniiciuntur folia: mox
iterum exacto triduo induntur alia. ter hoc faciendū, & colatum reponendum.

ANNOTATIONES.

^a Liliaceum.) Aut Lilinum, aut Susinum nominatur. Hic quem ostendimus modus, *Susinum*
ab Actuario & Nicolao est præscriptus, & à pharmacopœis obseruandus. *oleum.*

^b Diligenter obturato.) Ne scilicet quid euaporet.

OLEVM SAMBVCINVM.

XIII.

Lenit, abstergit, cutem expurgat, ictero medetur, & iecori obstructo, arti-
culorum & neruorum doloribus confert. Fit ex floribus Sambuci in oleo
veteri clarissimo maceratis, vt Chamæmelinum.

OLEVM NARDINVM SIMPLEX.

Eiusdem.

XIII.

CAlescit, tenuat, discutit, ac modicè adstringit: proinde affectus omnes
frigidos & flatulentos cerebri, ventriculi, iecoris, lienis, renum, vesicæ, v-
teri magnoperè iuuat: naribus iniectū caput purgat, corporis colorem & odo-
rem commendat. Recipit spicæ nardi, vncias tres. Vini, aquæ, añ vncias duas,
& dimidiam. Olei^a sesamini, lib. dimidiam. Coquuntur in vase duplici lento
igne horis circiter quatuor, frequenter mouendo.

ANNOTATIONES.

Hæc compositio frequens & vsitata est: ideoq; alias magis varias, quas filius Mesuæ &
Nicolaus Myrepsus recensent, non referemus. Poterit, qui illis vti velit, ex iam dictis au-
toribus describere.

^a Sesamini.) Pro eo, dulci oleo vti licebit. Quia filius Mesuæ illud non rarè pro Sesamino
substituit, dum ait, Sesamini olei, vel dulcis.

OLEVM SESAMINVM.

Eiusdem.

XV.

d Impin-

Impinguat, semen genitale auget, asperam arteriam lenit: & ob id vocem claram reddit, aurium dolores sanat, multorumque aliorum oleorum materia est, caloremque medicum obtinet. Thoraci, tussi & pleuritidi confert. Puerorum tussim sedat, huius olei cochlear cum saccharo candefacto paulatim transglutitum. Fit hoc modo. Sefami semen ab excrementis purgatum, aqua parum salsa irrigatur, manibus fricatur, iterum irrigatur, donec madefiat. Siccat, modice affatur, sacco impositum aspero multum diuque confricando excorticatur, corticibus expurgatum molitur in farinam: oleumque exprimitur, ut ex amygdalis.

ANNOTATIO.

Olei sesami succedaneum.

Pauci hodie pharmacopolæ oleum hoc parant. Affertur autem ex Alexandria Aegypti Venetias, sincerum hinc ad nos. Emendum sincerum, quod oleo nucum non est adulteratum. Verum odor & sapor, dolum patefaciunt. Quod si delideretur, pro eo substituendum oleum amygdalarum dulcium.

OLEVM AMYGDALARVM DVLCIVM.

Eiusdem.

XVI.

Asperitatem gutturis, pulmonis, & cæterarum partium etiam externarum lenit: duriciem omnem, & articulorum siccitatem, aliarumque partium emendat. Impinguat, & reficit defectum corpus, hecticis confert, genitale semen auget, ardoremque vulvæ & urinæ iniectum commodat. Fit hoc modo. Amygdalæ dulces cortice lignoso, & cutem membranosa^a purgata, plurimum teruntur, in^c offas coguntur, horis circiter quinque^d loco calido continentur: vel in^e vase duplici hora vna coquantur: aut sub calente arena, aut cinere, sacco involuta & pannis, aliquandiu foveantur. Postea rursus teruntur, & sacco inclusa torculari exprimuntur. Vel amygdalæ dulces trita in vase, ut maza, in aëre & loco calido subiguntur, pauca calida identidem affusa, postea prælo exprimuntur. Torcular verò quo oleum exprimitur sit ex assere inferne cauato, & declivi colum versus & emissarium: supernè autem pro cavitatis subiectæ magnitudine, & forma ducto, protenso, & gibboso, ut vndique cavitata expleta, æqualiter amygdalæ exprimantur.

ANNOTATIONES.

^a Purgata.) Ut purius & sincerius fiat oleum.

^b Plurimum teruntur.) Ut intus merfa humiditas oleosa promptius in apertum proferratur.

Offa.

^c Offas.) Græci μάζαζ. Latini massas, barbari pastones vocant. Offam igitur Latini vocant, quicquid est in pulvis modum redactum.

^d Loco calido.) Aërem calidum intelligit. Calefaciendæ autem amygdalæ, ut copiosius exprimantur. Nam calore tenuata, liquata, fluxilisque magis reddita, foras tracta oleosa humiditas, expeditius & largius exprimitur.

^e Duplici vase.) In quo sanè calefecisse fuerit satius, quod hoc modo empyreuma minus misceri possit. Accedit, quod vitrum resudantem ex amygdalis calefactis succum non ebibat, ut sacculus, panni, arena, cineres, ut quæ bibula sunt omnia. Præterea tutius est, ut calor intendatur in vase duplici, quam cineribus aut arenis, calore sicco magis vrentibus & consumentibus. Denique per vitrum & aquam, corpora perspicua coniectare licet, quando satis incaluerunt, & oleosæ sunt redditæ amygdalæ: quod iudicium, conuolutis & sepultis in cinere & arena amygdalis, habere non potes, nisi recluseris. Neque tunc in offas cogere oportet, sed mox à mortario, ut trita sunt, in vitrum transferuntur. Quapropter vase duplici calefaciendæ potius sunt, quam igni ipso, quam aëre, quam affusa calente aqua. Optimus igitur is parandi modus, ut amygdalæ, ea qua diximus ratione purgata, plurimum terantur: & dein in vase duplici hora vna coquantur, postea rursus terantur, & sacco inclusa exprimantur.

Optimus olei amygdalarum dulcium parandi modus.

propter vase duplici calefaciendæ potius sunt, quam igni ipso, quam aëre, quam affusa calente aqua. Optimus igitur is parandi modus, ut amygdalæ, ea qua diximus ratione purgata, plurimum terantur: & dein in vase duplici hora vna coquantur, postea rursus terantur, & sacco inclusa exprimantur.

OLEVM

OLEVM AMYGDALARVM AMARARVM.

XVII.

Obstructa aperit, flatus resoluit, & dissipat: auditus difficultatem, sonitus aurium, & sibilos discutit, vermes in auribus occidit. Renum vitio & vrinæ difficultate laborantibus, calculosis, viscerum cruciatibus, iecinerosis, spiriosis, lienosis subuenit. Næuos & maculas faciei tollit, & cutem erugat: oculorum abolet hebetudinem, & furfures detergit. Fit eodem quo ex amygdalis dulcibus modo.

OLEVM *BALANINVM.

* E ben.

XVIII.

Extergit & repurgat maculas, varos, lentigines, cicatrices nigras, alphas, & reliqua fœda cutis vitia. Dolores aurium, surditatem, & tinnitum sanat, iecoris & lienis scirrhum mollit, & discutit. Affectibus neruorū & iuncturarum frigidis medetur. Alum potu soluit, sed stomacho aduersatur. Fit ex balano myrepica, id est, glande vnguentaria, quam Arabes Ben vocant, tusa, affataq̃, affusa aqua calida, & expressa.

OLEVM *RICININVM.

* E Cherna.

XIX.

Prodest scabiei, vlceribus capitis manantibus & erumpentibus, vuluis quæ oclusæ conuersæq̃ strangulant, maculis faciei, lentiginibus, cicatricibus fœdis, aurium doloribus. Potu alum ciet, quæ aquis grauatur: lumbricos eicit. Flatus crassos dissipat, pituitam crassam & lentam tenuat & incidit: dolentiq̃ ab ijs ventriculo, tenuibus intestinis, & colo confert. Hydropem non solum potu, sed & clysteri iniectum, & illitum iuuat. Fit ex semine Ricini repurgato, trito, & in sartagine aut duplici vase torrefacto & cocto, saccoq̃ incluso, & tandem expresso.

OLEVM E SEMINE LINI.

XX.

Conuulsione, duriciæ musculorum, neruorum & articularum, sedis phlegmonis & rimis confert, & hæmorrhoidum dolores sedat. Fit, vt oleum Sesaminum: sed lini semen non excorticatur. Mola trusatiliab olearijs exprimitur ad vsum lucernarum.

OLEVM LAVRINVM.

XXI.

Excalefacit vehementer, & emollit: ideoq̃ partibus corporis admodum refrigeratis vtile est. Scabiosis, & impetiginibus asperis laborantibus in balneo illitum medetur. Sed eo abstinere conuenit ijs qui inflammatis impetiginibus infestantur, calidis temperamentis, & biliosis. Siquidem frigidis, humidis, ac pituitosis congruit. Item ijs omnibus, quorum articuli à frigore affliguntur, & ischiadicis. Vermes, pediculos, culicesq̃ enecat. Furfures capitis, alopecias, & ophias es emendat. Vtile præterea cerebri, neruorum, & omnium partiū frigidis affectibus, ideoq̃ eius potentiā in colli dolore si infundatur quotidie experimur. Fit in hunc modum. Baccæ lauri maturæ & recentes teruntur in pila, & ex aqua in lebetæ coquantur: post torculari plano, non cauo, exprimuntur in vas subiectum, in quo aquæ supernatans oleum colligitur. Affusa calenti aqua iterum teruntur, & exprimuntur torculari cauato: colligitur oleum, & reponitur. Sunt qui baccas lauri citra omnē aliam mitionem molliunt, & ita prælo oleum exprimunt.

d ij OLEVM

LEONHARTI FVCHSII
OLEVM E IVGLANDIBVS.

XXII.

Flatus crassos dissipat, tumores discutit, nervis attritis vel punctis confert. Iniectum cum vino generoso, aut potum, potenter in colico à flatibus procreato dolore, flatus discutit, & dolore liberat. Fit similiter amygdalino.

OLEVM RVTACEVM.

XXIII.

Calefacit, tenuat, discutit: ob id laterum, vesicæ, renum, & vteri dolores à causa frigida excitatos sedat. Destillationibus auxiliatur, & obstructiones tollit. Fit hoc modo. Foliorum rutæ viridium, & succi corundem, añ vncias tres. Olei omphacij, lib. tres in vase vitreo bene obturato dies quindecim insolantur, post in vase duplici horis quatuor coquuntur: & rutæ folijs expressis & abiectis, recentia inijciuntur: & iterum totidem dies macerantur, dein similiter coquuntur, exprimuntur & abijciuntur. Tertio iterum recentia inijciuntur, insolantur, coquuntur, colantur, & oleum reponitur. Hodie paratur ex folijs Rutæ recentibus oleo veteri maceratis, & æstate tota insolatis, qua exacta coquitur, exprimitur, reponitur.

OLEVM LENTISCINVM.

XXIII.

Stomachum, partes nervosas, articulos & musculos roborat. Scabiem iumentorum canumq; sanat, & sudores cohibet. Fit, vt laurinum.

OLEVM MASTICHINVM.

Ioannis Mesuæ filij.

XXV.

Cerebrum, nervos, articulos, ventriculum, iecur corroborat, tumores duros lenit, dolores sedat. Habet mastiches, vncias tres. Vini odoriferi, vncias octo. Olei rosacei, lib. vnam. Coquuntur in duplici vase, ad vini consumptionem.

OLEVM COSTINVM.

Eiusdem.

XXVI.

Calefacit, obstructa aperit, nervosum genus roborat, adeoq; resolutioni nervorū confert, ventriculo & iecori prodest, capillos fouet, caniciemq; remoratur, calorem deniq; & odorem corporis commendat. Capit costi amari, vñc. duas. Cassiæ, vnciam vnam. Summitatū sampsychi, vñc. octo. Vini odori quantum sufficit, vt biduo in eo macerentur. Olei sesamini, lib. duas. Coquantur horis sex in vase duplici, vt nardinum.

OLEVM ABSINTHINVM.

XXVII.

Calefacit, roborat ea quæ sunt refrigerata, potissimum verò ventriculum. Excitat appetentiam, obstructiones tollit, lumbricosq; enecat. Accipit summitatū absinthij Pontici, & succi eius, añ vncias quatuor. Olei communis, lib. tres. Hæc omnia in vase vitreo bene obturato dies quindecim insolantur: dein in vase duplici horis quatuor, vt rutaceo in oleo dictum est, coquuntur.

OLEVM MENTHACEVM.

XXVIII.

Ventricu-

Ventriculum refrigeratum & imbecillum calefacit, firmat, nauseam vomitumque reprimat, appetentiam excitat, concoctionemque iuuat. Recipit menthae crispae sativae, & succi eius, añ vncias quatuor. Olei communis, lib. tres. Reponuntur in vas vitreum, vt de Absinthino est expositum.

OLEVM * LEVCOINVM.

XXIX.

* Cheirinum.

Dolores nervorum, aliarumque partium corporis articulorum praesertim mitigat: & quae in thorace, renibus & vesica sunt, discutit. Fit e floribus leuconij lutei saepius maceratis, madefactis, & permutatis, & oleo communi clario, vt rutaceum.

OLEVM E CASTOREO.

Simplex.

XXX.

Valeat ad omnia vitia frigida, praesertim nervorum, & articulorum. Resolutioni, convulsioni medetur, & vehementissimos in febribus rigores illitum spinæ compescit. Fit hoc pacto. Castorij vnciam vnam in olei libra vna coquitur ad tertias. Oleum in vase vitreo reponitur.

OLEVM E CASTORIO.

Compositum.

XXXI.

Idem quod praecedens potest, sed validius est. Habet castorij, bdellij, styra-
cis calamitæ, galbani, opopanacis, sagapeni, croci, casia lignæ, cinamomi,
costi, añ drachmas duas. Salviae, lauendulae, * verbasculi lutei odorati, cyperi, * Primulae
iunci odorati floris, piperis longi & nigri, sabinae, pyrethri, iridis, añ drachmas
duas, & dimidiam. Vini odoriferi, lib. duas. Olei, lib. tres. Gummi seorsim in
vino dissoluuntur, reliqua omnia tusa macerantur in vino trib. diebus. Quarto
cum oleo & vino in duplici vase coquuntur ad vini consumptionem: postea
colatur, exprimitur, & reponitur.

OLEVM EUPHORBIVM * SIMPLEX.

Ioannis Damasceni.

XXXII.

Mirifice frigidus cerebri & nervorum affectus iuuat, cephalalgiam, hemicraniam, lethargum, naribus immissum: articulorum quoque & iecoris, & lienis doloribus illitum succurrit. In alopecijs, & capillorum defluuijs vitium dissipat, attrahitque quod ad capillos producendos vtile sit. Capit euphorbij, vnciam dimidiam. Olei * leuconij, vini odori, añ vncias quinque. Coquuntur * Cheirinum ad vini consumptionem.

ANNOTATIO.

Galenus lib. 2. de Compositione medicamentorum localium, ex oleo communi, & fo-
lo euphorbio parat: & accipit olei libram vnam, atque ei immittit Euphorbij validi vnciam
dimidiam, augetque ac minuit pro vario scopo, Euphorbij quantitatem.
* Simplex.) Quo hodie omnes propemodum vtuntur. Quod si verò compositio quis
vti velit, compositionem eius in Ioanne Damasceno reperiet, aut Auicenna, vnde suam
Mesuae filius sumpsit.

Oleum Euphorbinum Galeni.

OLEVM E PIPERIBVS.

Eiusdem.

XXXIII.

d iij Iuuat

Iuat morbos neruorum frigidos, resolutionem, conuulsionem, tremo-
rem, epilepsiam, ideò magnam calefaciendí vim habet: adhæc tenuat, dis-
cutit, & foras educit, ac proinde ischiadem, & reliquos articulorum dolores:
Vteri, coli, renum, vesicæ frigida vitia sanat, obstructions aperit, calcu-
lum frangit. Accipit trium piperum, añ^b drach. tres. Myrobalanorum ce-
pulorum, belliricorum, emblicorum, indorum, añ drach. quinque. Radí-
cum apij, fœniculi, añ drach. tres, & dimidiã. Sagapeni, opopanacis, ^c am-
moniaci, drach. duas, & dimidiã. Turpeti bonialbi, ^d drach. duas. Zingibe-
ris, drach. tres. Brasicæ recentis, hyssopi viridis, foliorum rutæ virentium,
añ manipulum vnum. Parum trita coquuntur ad ^e tertiam, in aquæ lib. viginti
quatuor. Colantur, & adiiciuntur olei ricinini lib. duæ percoquuntur ad aquæ
consumptionem. Alij addunt iridis, drach. sex. Casiæ, ^f drach. duas. Anisi, car-
damomi, añ drach. vnam, & dimidiã. Calami odorati, drach. duas, & dimidiã.
Spicæ nardí, drach. vnã. Expressions tribuli terrestris, sextarios tres. Poni po-
test loco ricinini, oleum irinum, vel leucoinum, vel amygdalarum amararum.

ANNOTATIONES.

a E piperibus.) Hoc oleum etiam ab Auicenna, è quo filius Mesuæ, vt omnia ferè alia,
mutuatus est, & ad verbum transcripsit, sed sub nomine olei Alchechengi, describitur.
*Auicennæ
locus emen-
datus.* Deprauatam verò ab interprete, aut potius librario, esse hanc dictionem, hinc fit manife-
stum, quòd præsentem compositionem Alchechengi, vel vt latinè dicam, Halicacabum,
non ingrediatur. Legendum igitur, vt ex Serapione (è quo, vtpote qui illum ætate ante-
cessit, Auicenna hanc mutuatus est cõpositionem) liquet, Alchelengi, id est, plurimi vsus.
Alchelengi.

b Añ drachmas tres.) In omnibus Mesuæ filij codicibus maximo errore legitur vncias
tres, quem etiam Cordus in suo medicamentario libro secutus est. Scribendum autem es-
Cordus errat. se drach. tres, palàm sit tum ex Serapione, tum etiam Auicenna ipso, quorum vterq; habet
drach. sex. Quum verò Mesuæ filius per vniuersam hanc compositionem, dimidiã dun-
taxat partem ponderum vsurpet, vt ex collatione omnes deprehendunt, in confesso est,
legendum esse drach. tres, vt quod sit dimidium drachmarum sex pondus. Scio quidem
hoc loco meæ sententiæ refragari Franciscum Alexandrum, sed, more suo, præteritis à me
adductis rationibus. Quare quæ ille affert facilè ab omnibus contemnuntur, quum co-
dicem mendosum efficacissimis rationibus anteferat.

c Ammoniaci.) Sic esse legendum ex Serapione constat, qui habet Opopanacis, sagape-
ni, ammoniaci. Quod non temerè monemus, quia in omnibus codicibus filij Mesuæ falso
legitur Hyoscyami. Is aut error acceptus referendus est Auicennæ, vnde Mesuæ filius hanc
Cordus errat. cõpositionem in suas retulit, vel certè eius interpreti. què Cordus etiã secutus est. Nemo
autem non intelligit, nullum esse prorsus locum Hyoscyamo in hac compositione, quæ
ad frigida vitia sananda utilis est, non calida: ad quæ Hyoscyamus rectè accommodatur.

d Turpeti, drach. duas.) Et hoc loco in omnibus Mesuæ filij codicibus mendose, & non
sine maximo errore legitur, drach. duodecim. Quem itidem errorem Cordus in suo me-
Cordi error. dicamentario libro sequitur. Scribendum autem esse drach. duas, & non drach. duode-
cim, vt in Mesuæ filio legitur, ex Serapione liquet, qui habet drach. quatuor. Diximus au-
tem paulo antè, Mesuæ filium duntaxat dimidiã ponderum partem vsurpare: ideoq;
quum Serapio drach. quatuor accipiat, consequitur, Mesuæ filium duntaxat drach. duas
vsurpare. Non est autè silentio transeundũ, in Auicenna perperã legi sextaria quatuor pro
drach. quatuor. Sciunt enim omnes, sextariũ non aridorũ, sed liquidorum mensurã esse.

*Auicennæ
locus emen-
datus.*

e Ad tertias.) Auicenna habet, Donec medietas consumatur. Suspicio igit est, hîc quæ-
dam desiderari, & locũ vniuersum ita esse legendũ: parum trita coquuntur in lib. viginti
quatuor aquæ ad dimidias, dein adiiciuntur olei ricinini lib. duæ, & coquuntur ad aquæ
consumptionem.

*Auicennæ
locus alius
restitutus.*

f Casiæ.) In Auicenna, vt multis alijs locis, mendosissimè legitur Casiæ, vel tasiæ.

OLEUM VULPINVM.

Eiusdem.

XXXIII.

Morbis neruorum & articulorum frigidis aduersatur, itemq; renum &
dorsi doloribus succurrit. Potenter admodum discutit, & excalefacit.
Fit hoc modo. Vulpes detracta pelle ^a integra exenterata, in aquæ fontanæ &
^b marinæ,

b marinæ, añ^o sextario vno, olei veteris clari sextarijs duobus & dimidio, & salis vncijs tribus coquitur ad aquæ consumptionem, & artuum vulpis dissolutionem. Postea aqua dulcis, cui hyslopi & anethi^d herbarum, añ Manipulus vnus incoctus sit, affunditur vasi, & cum dictarum herbarum añ lib. vna, recoquitur ad huius aquæ consumptionem. Dein colatum oleum, ad vsum reponit.

ANNOTATIONES.

a Integra.) Ita vt omnes suas partes, præter intestina, habeat: potest in partes secari tres, aut quatuor, quo recte ius vasi, in quo coquitur, imponi queat. Paulus viam aut mortuam totam oleo incoquit. Id quod hodie nonnulli faciunt, qui vbi illam exenterarunt, semispirantem adhuc oleo incoquunt. Sunt etiam qui non detrahant pellem, sed tantum, quod ita statuere videatur filius Mesuræ, exenterant, quod sanè melius est. Quid enim attinet stercorea incoqui? Vulpes etiam benè habita & vegeta, non strigosa, qualis per vindemias vis nutrita & impingvata capitur, ætatis mediæ.

b Marina.) Qui prope mare minimè habitant, ij sumant aquam salinam, siue aquam fontium salorum, vbi scilicet salinæ fuerint.

c Sextario vno.) Filius Mesuræ habet Kist vno. Est autem Kist, ea mensura quam Romani sextarium nominant. Id quod ex Serapione liquet, qui ita scriptum reliquit: Kist apud Romanos capit libram vnã cum dimidia, & duas tertias, id est, sextam partem, vt Auicenna etiam interpretatur. Quapropter est vnciarum viginti, hoc est, lib. vna dimidia, & vnciæ duæ. Ita vt vtriusque aquæ, fontanæ scilicet ac marinæ, vniuersa mensura sit lib. tres, vnciæ quatuor. Quæ certè quantitas ad integram vulpem, præsertim grandiore, coquendam non sufficit. Suspicio igitur est locum hunc deprauatum esse, & legendum potius esse Kist duo, seu sextarijs duobus, id est, lib. sex, & vncijs octo. Quod si nec illa mensura suffecerit, accipe tantum de ijs aquis, quantum abundè ad coquendam vulpem satis erit.

d Herbarum.) Fit efficacius vbi præter has origanum, salua, betonica, serpyllum, rosamarinus, stachas, maiorana, melilotus, & lauri folia incoquantur.

Aqua marina succedanea.
Kist.

OLEVM E CAPPARIBVS.

XXXIII.

Valeat ad duritiem, obstructionem, dolorem, & omnia vitia lienis. Recipit corticum radicum capparum, vnciam vnã. Corticum tamaricis, & foliorum eiusdem, seminis agni, aspleni, cyperi, añ drach. duas. Rutæ, drach. vnã. Aceti, vini albi, clari, odori, añ vnc. duas. Olei maturi, lib. vnã. Coquuntur in duplici vase, ad acetum & vini consumptionem. Simplicissimum est quod ex solo oleo & radice capparum paratur. Radix tusa in oleum conijcitur cum acetum momento, mense integro insolatur, dein percoquitur, vt acetum exipret, colatur & reponitur.

ANNOTATIO.

a Foliorum eiusdem.) Notat me Franciscus Alexander quod folia Tamaricis, præterita aride, adiecerim, quum tamen constet Tamaricem vitij lienis, ad quæ oleum hoc confert, mirificè succurrere. Quum verò Iris etiam lienosis auxilietur, non prohibeo, si cui ita visum fuerit, quin illam admisceat.

OLEVM E SPICA NOSTRATE.

XXXV.

Ad caput roborandum, & vnguentis odorem gratum conciliandum confert. Fit è nostrate spica per destillationem. Stillaticio namq; illius liquoris innatat.

OLEVM E SPICA NOSTRATE.

Compositum.

XXXVI.

Habet spicæ nostratis vnc. vnã. Styracis, caryophyllorum, añ drachmas sex. Nucis moschatæ, drach. vndecim. Olei, lib. vnã. Vini odori, vnc. duas. Coquuntur in duplici vase, ad vini consumptionem.

OLEVM E SARMAMENTIS IVNIPERI.

Ioannis Damasceni.

XXXVII.

d iij

Emen-

* Terra figurari.

EMendat cutis foeditatem, serpiginem, cancrum, vlcera maligna, qualia que in tibijs quorundam, & cruribus existunt. Fit hoc pacto. Sarmentis iuniperi pinguis, succosi, non squalidi, obducti situ aut carioli tenuibus, aut minutim incilis, vas vitratum angusti oris imple, & laminam ferream tenuem multis foraminibus cribri in modum pertusam toti ori applica, vt per eam oleum destillet: & ne sarmenta delabantur, hanc cum ore tum dicti vasis superioris, tum alterius minoris & inferioris etiam vitrati oleum excepturi * luto sapientum siue Chymicorum: hoc enim nomine, si Dñs placet, illi nominantur, non quidem ab alijs, sed à seipsis: probè, ne quidquam exspiraret, obturato & munito. Vbi minus & inferius vas vsq; ad os superioris terræ infoderis, igne luculento maius alterum vas iuniperi frustula capiens, circunda horis duabus: sicq; oleum in vas minus destillabit, quod in vsus reponitur.

ANNOTATIO.

‡ *E Sarmentis.*) Nam fit etiam oleum Iuniperinum è baccis, idq; dupliciter, nempe vel per expressionem, quod crassius & impurius est, vt amygdalarum: vel per artem destillandi vel sublimationem.

OLEVM E SCORPIONIBVS, SIMPLEX.

Eiusdem.

XXXVIII.

Lapidem renum, & vesicæ frangit & expellit, pubi, perinæo, & lumbis in solij egressu illitum, aut per vrinarium meatum iniectum. Fit ex scorpionibus viginti, vel paulo pluribus, aut paucioribus, in olei amygdalarum amararum lib. duabus, in vase vitreo probè obstructo triginta diebus insolatis, & dein oleo colato in vsus reposito.

OLEVM E SCORPIONIBVS, COMPOSITVM.

Eiusdem.

XXXIX.

Habet radicis aristolochiæ rotundæ, gentianæ, cyperi, corticum radicum capparis, añ vnc. vnam. In olei amygdalarum amararum sextario vno diebus viginti insolantur, in vase vitreo accuratè operculato: deinde aliquantulum in vase duplici coquantur, postea scorpiones à decem ad quindecim oleo iniiciuntur: obturatur vas, & iterum mense vno insolatur, postremò excolatum oleum reponitur.

ANNOTATIO.

Silentio transire non possum, quod hoc loco Manardus memoriæ prodidit. Parari nunc, inquit, etiam ex oleo veteri Scorpionum oleum, adiectis multis simplicibus medicamentis ad venena laudatis: esseq; mirabile in pestilentia, & venenis omnibus. Scire se hominem, qui hoc solo munitus, sæuissimam quantumuis pestilentiam nihili fecit: nec solum seipsum, sed & famulos secum ad visendos pestilentia affectos accedentes, incolumes conseruauit. Præterea scire se, & ex sola inunctione aliquos esse liberatos, qui sæuissima biberant venena.

OLEVM E LVMBRICIS TERRESTRIBVS.

XL.

Neruos refrigeratos roborat, eorumq; vulnera, conuulsiones, ac resolutiones iuuat, & doloribus articulorum vtile est. Capit lumbricorum, seu vermium terræ, vino albo diligenter lotorum, lib. dimidiam. Olei oliuarum maturarum, lib. duas. Vini, vnc. duas. Coquantur in duplici vase omnia simul, ad vini consumptionem, dein colatum oleum ad vsus reconditur.

OLEVM E LATERIBVS,

Ioannis Damasceni,

XLI.

Cale-

Calefacit, discutit: essentia^b tenuitate in altū penetrat: proinde excrementosam materiam omnem consumit. Igitur comitiali morbo: nam eo laborantes & humi prostratos naribus subditū subito excitat: vertigini, obliuioni, resolutioni, dolori lienis, renum, vesicæ, vteri, neruorum, articulorum, & reliquarum partium à frigiditate nato medetur, & vrinam ciet. Sic fit. Lateres aut tegulas ex terra lutoūe rubente confectos, ^c multum antiquatos, in ^d frustra comminutos, carbonibus nō fumantibus accende, donec candescant & igniti rubeant: dein è carbonibus exempta fragmenta in concha oleo veteri claro plena restinguito, & illic donec oleo probè imbuantur dimittito: postea oleo exempta probè siccato & per se in casulis, & minutissimè terito: & ^e vasi per sublimationē vitreo destillanda indito, & luto chymistarum capitellum claudito, & subtus in fornace carbonibus accensis oleum elicito, & in phiala exactè obstructa recondito.

ANNOTATIONES.

^a *Elateribus.*) Habet multa quoq; alia nomina. siquidem dicitur Oleum philosophorum, scilicet chymistarum, qui se suis scriptis vbiq; & quotidiano sermone philosophos appellant, & oleum hoc sua industria è lateribus seu tegulis eliciunt. Non autem temerè dictum est Chymistarum, quia est aliud etiam oleum philosophorum naturale, quod Babylonij Naphtha, hodie verò Petroleum nominatur, de quo libro primo diximus. Appellatur etiam Oleum sapientiæ, quod à sapientibus Chymistis nimirum, si Dijs placet, paretur, & perfecti magisterij, & benedictum, & diuinum, & sanctum. Tamen tria postrema magis Petroleo conueniunt, vtpote quòd Monachi, impostores pessimi, è diuorum sepulchris promanare nugati sunt.

Oleum philosophorum.

Naphtha.

Petroleum.

Oleum sapientiæ.

Perfecti magisterij.

^b *Essentia tenuitate.*) Nam ita tenue est, vt momento latissimè spargatur: siq; manui infundatur, eam citò penetret. Atq; hinc est, quòd vrinam moueat, lapidem frangat, vermes enecet, aurium tinnitui à statu crasso conferat.

^c *Multum antiquatos.*) Sunt qui novos lateres, & eos qui aquam nondū senserunt, preferunt: propterea quòd oleum melius imbibant.

^d *Frusta.*) Vnciæ vnus Albuchasis, vel vt rectius dicam Bulcasis, esse præcipit. Alij nucis Iuglandis magnitudine.

^e *Kasi.*) Quod Chymistæ hodie Retortam, aut Cucurbitam appellant.

OLEVM TARTARI.

XLII.

Ad tergendam & erugendam faciem & cutem confert. Scabiem & impetiginem sanat. Fit ita. Tartari fœcarij dolij lateribus adhærenti^a puri lib. quatuor coniunguntur in vas figulinū ollamūe, & vruntur in ^b fornace cum lateribus aut tegulis, aut fictilibus: vel per se, quoad tartarum omne ^c candidum reddatur. dein imponantur sacco è laneo panno facto, & infernè acuto, cui parum ^d vini & aceti superinfunditur, & in cella vinaria suspenditur: atq; ex eo clarus quidam ^e liquor destillat in vitrum, quòd suppositum est, ad vsum reponendus.

ANNOTATIONES.

^a *Puri.*) Quod album potius est, quàm rubrum.

^b *In fornacè.*) In furno, maximè figulino.

^c *Candidum reddatur.*) Et profus albescat.

^d *Vini & aceti.*) Nonnulli nihil horum affundunt.

^e *Liquor.*) Ita enim rectius quàm oleum nominatur. reuera enim oleum non est, sed acerrimus liquor. Porrò alij oleum aut liquorem hunc ita parant. Tartarum lateribus doliorum adhærens album, ex vino generoso tritum, linteolo inuolutum, aceto albo fortè maceratur, sub cineribus calidis coquitur, dum nigrescat: iterum teritur, & vasi inclinato decliuuè diebus octo loco frigido imponitur, donec in oleum aut liquorem resoluatur. Id si non fit, exprimitur.

Alius parandi modus olei tartari.

Oleum

LEONHARTI FVCHSII
OLEVM TEREBINTHINVM.

Simplex.

XLIII.

Confert morbis frigidis omnibus, neruorum maximè. Asthmaticis, & suppuratis confert. Colicis cruciatibus vtile, internosq; flatus potenter discutit. Cicatricibus gratiam addit, earumq; maculas exterit. Calculum educit, & arenas promouet. Fit hoc modo. Terebinthinæ, aut laricinæ resinæ, lib. quatuor, ponuntur in vas vitreum (Retortam, aut Cucurbitam appellatum) & Chymistarum more oleū elicitor: ita nimirum, vt vas prædictum arenæ imponatur, à sordibus probe mundatæ: atq; tum primùm cum aqua elicietur oleum tenue & clarum limpidumue, secundò aurei coloris fuluumue, vltimò fuscum & crassum. horum vnumquodq; per se aufertur, & reponitur. Tertium autem quod effluit optimum est.

OLEVM ^a BALSAMI.

Ioannis Damasceni.

XLIIII.

Calefacit, desiccatur, tenuat, discutit, tergit, glutinat. Fit cortice eius arboris, orientem spectante, sub caniculæ ardoribus scarificato & vulnerato. *Opobalsamū.* tum enim pinguis lachryma destillat, quam recentiores oleū, Græci Opobalsamum nominant. Alij arboris huius surculos vere ineunte in pila terunt, dein in aqua coquunt, torculari exprimunt, oleumq; Balsami vocant. Sunt qui surculos tritos in oleo veteri dies quadraginta insolant, in vase duplici coquunt, exprimunt, surculos novos tritos immittunt, secundò, & tertio, colant & recondunt.

ANNOTATIONES.

^a *Oleum Balsami.*) Hoc non est nisi liquor Balsami, quem Opobalsamum tum Græci, tum officinæ medicorum appellant. Rarissimum hodie, præfertim in nostris regionibus. neq; enim hoc modo nisi in ijs locis, vbi Balsamum nascitur, parari potest. Quod quum prioris seculi medici Petrus de Ebano, Guilielmus Platearius, Bartholomæus Montagnana animaduertissent, olea Balsami, quæ viribus vero balsamo nihil cedere dixerunt, composuerunt: quæ ordine subiiciemus.

OLEVM BALSAMI.

Petri de Ebano.

XLV.

Balsamum artificiale chirurgorū.

Idem quod opobalsamum potest. Tenuiū nanq; est partium, calefacit, exiccatur, terget, ac glutinat, quæ omnia vulnerarijs medicis in sanandis vulneribus expetuntur. Cordis palpitationem & syncopen illitū curat. Recipit myrrhæ selectæ, aloës iecorariæ, spicæ nardi, sanguinis draconis, thuris, momiæ, opopanacis, bdellij, carpobalsami, ammoniaci, sarcocollæ, croci, mastiches, gummi Arabici, styracis liquidij, añ vnc. duas. Ladani electi, siue castorei, vnc. duas, & dimidiā. Moschi, drach. vnā, & dimidiā. Terebinthinæ pondere omnium tritis miscet, alembico destillat, vt rosarū stillatitius liquor, & reconditur.

ANNOTATIO.

Balsamum artificiale, veri Balsami penuriam substituit. Viribus enim propemodum ad singulares Balsami facultates accedit, atq; id potissimum quod ab Aponeniū descriptum est, ab omnibus ferè chirurgis vulgò vsurpatur, vt infra fufius dicetur.

OLEVM BALSAMI.

Guilielmi Placentini.

XLVI.

Valet ad lapidis vitia, cicatrices eminentes applanat, & balsami loco vsurpatur. Habet myrrhæ, carpobalsami, nucis Indicæ, añ vnc. dimidiā. Hyperici, & drach. duas. Teruntur leniter, & miscentur olei vnc. quinq;. Terebinthinæ,

thina, vnc. vna, & dimidia, & in fine, moschi, grana tria. Olei de lateribus, vnc. vna. Destillatur, vt præcedens.

OLEVM BALSAMI.

Montagnana.

XLVII.

Accipit terebinthina, lib. vnam. Thuris albi, vnc. quatuor. Gummi oleæ, vnc. sex. Baccarum lauri, vnc. quatuor. Mastiches, galangæ, caryophyllorum, cinamomi, zedoaria, nucis moschata, cubebæ, ligni aloës benetruti, añ vnc. vnam. Omnia commista alembico destillantur lento igne, & quod primò elicitur, aqua balsami dicitur: quod secundò, oleum balsami, quod tertio, balsamus artificialis.

OLEVM BALSAMI.

Guilielmi Placentini.

XLVIII.

Melius est eo quod præcedit. Recipit olei, lib. vnam, & dimidiam. Myrrha, xylobalsami, opopanacis, bdellij, aloës, carpobalsami, ammoniaci, sagapeni, nucis Indæ, hyperici, macis, gummi Arabici, thuris, tragacanthæ, añ vnc. vnam. Laterum quos aqua nunquam attigit ignitorum, & communi in oleo restinctorum, vnc. tres. Terebinthina puræ, vncias septem. Trita omnia simul, & in pila inuicem subacta, in alembico destillantur.

ANNOTATIO.

Haecenus varia olea Balsami, vt hodie nominant, artificialis commemorauimus. Sed etiam postremum hoc multis est vsitatum, tamen primum quod à Petro de Ebano descriptum est, cæteris omnibus præferendum videtur, quòd viribus Balsamo nihil cedat. Habet enim in se medicamenta complura calefacientia, & exiccantia, itè extergentia, & glutinantia: quæ sanè omnes facultates in curandis vulneribus maximè requiruntur. Hinc est, quòd nostrates chirurgi, in omnibus sanandis vulneribus, Balsamo hoc artificiali ab ipsis nominato, prospero successu vtantur. Et si verò non desunt, qui huic descriptioni adijciant galangam, garyophyllos, cinamomum, zingiber, grana paradyfi, & alia quædam: tamen quum metuendum sit, ne ex illis admodum calidis medicamentis intemperies aut phlegmone aliqua laboranti parti accersatur, præstat illa omittere, & Petri de Ebano descriptione, quæ sanè optima est, contentos esse, atque eam pro artificiali Balsamo à Chirurgis vsurpari.

Cur chirurgi Balsamo artificiali in omnibus sanandis vulneribus vtantur.

OLEVM SAMPVCHINVM.

XLIX.

Calefacit, roborat caput, & neruosum genus omne: ideoque lassitudinè vtile, & morbis cerebri ac neruorum frigidis. Ob id spina in balneo illitum, reuolutioni, conuulsioniq; succurrit. Auribus iniectum, torturam oris vocatam sanat: immissum verò auribus, à flatu tinnitum dissipat. Aduersus vuluæ occlusiones ac strangultus efficax, menses, secundas, & foetus extrahit, scorpionumq; moribus medetur. Habet comarum sampsychi, Manipulos quatuor. Serpylli, Manipulos duos. Foliorum myrti, Manipulum vnum. Abrotoni, silybrii, añ Manipulum dimidium. Casia lignæ, vnc. duas. Olei omphacini, quod fatis est. Contusa omnia coniunguntur in vas vitreum, & affunditur oleum ea quantitatè, vt cæteris supernatet: vase bene obturato, diebus octo insolantur, dein exprimuntur, & express oleum nouis speciebus affunditur. hocq; tertio faciendum. Alij, vt filius quoque Mesuæ, ex solis sampsychi comis ter quaterue mutatis, inq; vase duplici coctis, veluti rosaceum conficiunt: quæ sanè conficiendi sampsychini olei ratio melior, vt pote magis simplex, existit.

OLEVM EX HYPERICO.

Incerti auctoris,

L.

Melior conficiendi sampsychini olei ratio.

CAle-

CAlefacit, siccatur, roborat, discutit, & attenuat: ideoque vulnera etiam grandia glutinat, maxime neruorum. Ambusta sanat, dolores siue summitatum femoris, & vesicæ mitigat. Caput comarum dentium hyperici, vnc. tres. Macerantur triduo in vino odorifero, quod satis est. post coquantur in vase duplici, bene obturato. valide exprimuntur: & hyperici nouæ comæ pari pondere similiter macerantur, coquantur, exprimuntur: hocque tertio faciendum. postea adduntur terebinthina, vnciæ tres. Olei veteris clari, vnciæ sex. Croci, scrup. vnus. Coquantur in duplici vase, quoad vinum consumatur: dein exprimuntur, & colatum oleum reponitur. Alij hyperici flores iam maturos oleo macerant, & insolant, eoque modo parant quo anethinum.

OLEVM DE OVIS.

L I.

EXperientia comprobatum est, cutim, præsertim faciei, exterere & expurgare, cicatricibus decorem addere, impetiginem, herpetem, & alia cutis vitia persanare, capillos regnere, ulcera maligna & fistulosa curare. Doloribus præterea dentium & aurium succurrit. Fissuras manuum, pedum, & ani sanat. Ambustis vtile. Fit hoc modo. Oua recentia numero *centum elixantur, quoad durantur. Dein vitelli eorundem exempti & supra mediocrem ignem ligneo aut ferreo cochleari comminuti in sartagine ferrea, vel terrea plumbata friguntur, donec rubescant, & pinguedinem remittant: postea massa feruens in sacculum pilis contextum inditur, & exprimitur, interdum vero alij torculari exprimere malunt. Oleum expressum reponitur.

ANNOTATIO.

Tres conficiendi olei de ouis modi.

Primus.
Secundus.

Tertius.

Quartus.

Mesux filius tres olei de ouis conficiendi modos recenset. Primus ex Serapione acceptus, non multum ab eo quem iam diximus distat, estque eiusmodi. Vitelli ouorum elixando duratorum triginta aut circiter manibus friati, in sartagine terrea plumbata friguntur igni mediocri, mouendo cochleari ligneo, donec rubescant, & oleum ab ijs resoluatur, quod pressi cochleari largius remittent. Alter modus est, vt vitelli ouorum elixando indurati mola frangantur, dein in offas massamue tundantur, & torculari exprimantur, vt in oleo amygdalarum est dictum. Tertius ex Auicenna sumptus est, vt scilicet vitelli vasi imponantur, oleumque ignis violentia eliciatur, vt in oleo de lateribus est dictum. Sunt qui quartum adijciunt minime contemnendum. Oua in cineribus coquantur quoad dura euadant, dein exempti vitelli leuiter in pila tunduntur, tusi in sacculum lineum reponuntur probe colligatum ac oclusum, qui tandem torculari suppositus valide comprimitur, donec ab eo oleum resoluatur.

OLEVM IRINVM.

Ioannis Damasceni.

L II.

TErget, tenuat, coquit, discutit potenter: ob id frigidos dolores aurium, iecoris, lienis, vteri, & articularum sedat. Humores in thorace ac pulmone crassos tenuat, strumas discutit, tumores duos emollit, conuulsioni succurrit, & aurium ac narium foetorem emendat. Sic fit. Accipit radicem iridis, lib. vnam. Florum eiusdem, lib. duas. Aquæ cui alia iridis radices incoctæ sunt, lib. tres. Olei dulcis, vel sesamini, lib. sex. Coquantur in vase duplici, radices & florum folia noua immittuntur, prioribus expressis & abiectis, vt in oleo rosaceo, coquantur denuo ad perfectionem.

OLEVM IRINVM.

* Nicolai Myrepsici,

L III.

Vis

Viscius excalefaciens, verum minimè acris. Ideo refrigeratis partibus utile. Roborat etiam, & emollit. Recipit radicis iridis, ^b aspalathi, cyperi, helenij, añ lib. duas, & dimidiam. Opopanacis, vnciam vnam, & dimidiam. Anchusæ, vnciam vnam. ^d Iunci odorati, ^e casia xylobalsami, nardi Celticæ, añ vncias tres. Olei puri, sextarios quindecim. Aquæ, sextarios duos, & dimidium. Contunduntur singula crassiuscule, & diebus duobus macerantur: dein duplici in vase horis sex coquuntur, & postea iniicitur opopanax, in vino maceratus & liquatus. Colatum dein oleum in vsus reponito.

ANNOTATIONES.

^a Nicolai Myrepsici.) Nam compositio à Cordo, sub Alexandrini nomine producta, erroribus non vacat. Variat etiam à iam dicta ponderum ratione, vt ex vtriusq; collatione patebit. Cordus.

^b Aspalathi.) In Latinis exemplaribus desideratur, qui pro eo radicem Lilij satiui substituit: & rectè quidem, quòd hæc iridem vt iridis calefaciat, tenuet, atq; emolliat. Iudico itaq; lectionem in manuscripto codice Nicolai corruptam esse, & pro ἀσπαλάθης legendum esse κείνης ῥίζης. Nicolai locus expensus.

^c Opopanacis.) Et hoc in Latinis desideratur medicamentum.

^d Iunci odorati.) Latini codices Cinamomum pro eo substituit.

^e Casia.) Falsò in Latinis exemplaribus Afæ legitur, pro Casia. Quum itaq; multa sit in hac compositione varietas, præstat vt simplici irino oleo, quale à Mesue est descriptum.

OLEVM ^a MOSCHATVM.

LIIII.

Pillis pomisue odoratis cogendis est aptissimum: adhæc roborat, calefacit, discutit. Valet ad frigidum ventriculum, colicum, & renum dolorem. Lateris quoq; illitu sanat. Neruorum omnibus propemodum vitijs confert. Habet olei communis, libras sex. Folij spicæ nardi, costi, mastiches, añ vnciam vnam, & dimidiam. Styrcis calamitæ, croci, myrrhæ, casia lignæ, xylobalsami, añ drach. sex. Caryophyllorū, carpobalsami, bdellij, añ vnc. dimidiã. ^b Nucis Indicæ, drach. duas. Moschi, drach. vnam. ^c Vini odori, vncias sex. Trita leuiter omnia, coquuntur in vase duplici lento igne, ad vini consumptionem.

ANNOTATIONES.

^a Moschatum.) Barbaram sectantes medicinã Muscellinum, itidem à Moscho, quem illi Muscellinũ. ineptè admodum Muscum appellant, oleũ hoc nominare solent. Nicolaus, si nõ corrupta est uox, μουσέλαιον vocant. Puto autè, μουσχέλαιον esse legendum, id est, oleũ moschatum.

^b Nucis Indicæ.) Cordus hic significari per Indicam nucem, eam quæ Moschata, vel vt Cordus. hodie loquuntur, muscata nominatur, annotauit: quòd hanc ipsam veteres Græci Caryon Indicon etiam appellauerint. Mirari autem satis non possum, cur in eam venerit sententiam, quòd constat, veteribus Græcis hanc nucem prorsus incognitam fuisse. Recentiores autem Græci Caryon Indicon non aliam nominarunt nucem, nisi eam quæ adhuc hodie in officinis Nux Indica nuncupatur.

^c Vini odori.) Cordus aquam pro vino vsurpat, quod mihi non probatur. Nam constat, hoc oleum ad frigidos maximè affectus adhiberi: ideo præstat, vinum quàm aquam illi indere. Cordus errat.

OLEVM NVCVM MOSCHATARVM.

LV.

Calefacit, siccatur, roborat. Frigido & humido ventriculo præditis maximè confert. Illitum os ventriculi mirè corroborat, venerisq; tentiginem excitat. Deglutitum anhelitum commendat. Accipit nucum moschatarum pinguium, libram dimidiam. Caryophyllorum, vnc. dimidiã. Contunduntur & inter contundendum paulatim stillaticius absinthij liquor affundit, assidueq; in mortario donec probè emolliantur agitantur. Dein permiscetur olei masti- e chini,

chini, menthacei, añ vnc. nouem. Vini chij, vnc. dua. Macerata diebus septem in duplici vase ad lentum ignem placidissimè eo vndiq; obturato ad vini vsq; consumptionem bulliunt. Post exprimuntur, & quod expressum est, vitreo in vase conseruatur. Sunt qui per alembicum vocatum oleum elicere malunt. Alij nucum moschatarum fere quinq; per noctem in vino crassiusculè tritarum, in vase vitreo, vt vinum emineat, macerant. Postridie sacco lineo includunt, prius tamen in sartagine mediocriter calefactas obligant, & filis passim obductis, ne simul coëant, constringunt, ac torculari exprimunt ligneo, paruo, cum lacu exiguo vt deorsum vergat.

* De alcanna.

OLEVM * LIGVSTRINVM.

LVI.

CAlefacit, & modicè adstringit, ideoq; partes neruofas roborat, pleuriticis succurrit, & ijs quibus ceruix in scapulas conuellitur, itè angina laborantibus confert, & capillos à canicie vindicat. Fit ex florum ligustri foliorum vncijs quatuor, coctis in olei veteris vncijs decem vt rosaceum.

OLEVM POPVLINVM.

Nicolai Myrepsi.

LVII.

EMollit, tenuium est partium, & calidum: arthriticis & podagricis vtile. Accipit gemmarum populi nigræ, veris initio collectarum, vncias quatuor. Olei dulcis, sextarium Italicum vnum, Gemmæ tusæ in oleo macerantur, & insolantur diebus quadraginta.

ANNOTATIO.

Compositio
olei populini
melior.

Ad hunc quidem modum Nicolaus Myrepsus componit. In Latinis autem codicibus aliter describitur, & vinum adijcitur. Quare sic componi aptissimè posset. Recipit Gemmarum populi nigræ, vere collectarum & tusarum, vncias quatuor. Olei dulcis, lib. tres. Vini, lib. sex. In vase vitreo diebus quindecim insolantur, & dein lento igne in duplici vase coquantur, ad vini consumptionem: expressum & colatum oleum reponitur.

* PETRELAËON.

LVIII.

CAlefacit, siccatur, essentia tenuitate in altum penetrat, discutit: ac proinde materiam omnem excrementosam absorbit. Epilepsia, resolutioni, vertigini, obliuioni, lienis, renum, vesicæ, vteri, neruorum, articularumq; omnium, aliarumq; partium neruofarum doloribus frigidis auxiliatur.

ANNOTATIO.

Naphtha.

^a Petrelæon.) Officinis petroleum dictum non est, nisi Naphtha Babylonij vocata: de qua plura libro primo huius Operis diximus.

DE VNGVENTIS, SECTIO
DECIMA QVINTA.

VNGVENTVM * MARCIATVM MAGNVM.

Nicolai Myrepsi.

I.

CONFERT ad refrigerationē capitis, thoracis, stomachi, iecoris, lienis, aliosq; dolores à frigiditate natos. Lienē quoq; induratū mollit. Præcipue verò ad hydropicos ac lienofos expertum est. Habet ceræ albæ, lib. vnâ. Olei communis, lib. quatuor. Rosmarini, foliorum lauri, añ vncias quatuor. Tamaricis. vncias tres. Rutæ, vncias quatuor. ^bEbuli, ^csabinæ, ^dbalsamitæ, ^eocimi, ^fsaluiæ, ^gpolij, ^hcalaminthæ, ⁱartemisiæ, ^khelenij, ^lbetonica, ^mbrancæ ⁿvrinae,